

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Te. A

KUNGL. BOKHÅNDET
- 6 APR 1957
STOCKHOLM

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957:1

Handelsdepartementet

NORDISKT SAMARBETE INOM NÄRINGSFORSKNINGEN

RAPPORT TILL REGERINGARNA
I DANMARK, FINLAND, ISLAND, NORGE OCH SVERIGE
FRÅN DEN GEMENSAMMA NORDISKA KOMMITTÉN
FÖR NÄRINGSFORSKNING

Stockholm 1957

Statens offentliga utredningar 1957

Kronologisk förteckning

---

1. Nordiskt samarbete inom näringsforskningen. Statsrådets tryckeri, Helsingfors, 28 s. **H.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet. Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957:1

Handelsdepartementet

NORDISKT SAMARBETE INOM NÄRINGSFORSKNINGEN

*Rapport till regeringarna i Danmark, Finland,
Island, Norge och Sverige från Den gemensamma
nordiska kommittén för näringsforskning*

HELSINGFORS 1957

Innehållsförteckning

I Utredningsdirektiven och kommitténs sammansättning	Sid. 3
II Näringsforskning i vid bemärkelse	» 4
III Nationella forskningsresurser inom näringsforskningen	» 6
IV Nationell samordning av olika resurser inom näringsforskningen ...	» 8
V Befintlig nordisk samverkan inom näringsforskningen näraliggande områden	» 9
VI Ställningstagande till frågan om nordiskt samarbete inom näringsforskningen	» 12
VII Förslag till Kommitté för nordisk näringsforskning	» 14
VIII Ställningstagande till frågan om ett gemensamt nordiskt institut för näringsforskning	» 17
IX Sammanfattning	» 21
Bil. 1 Förteckning över ledamöter, observatörer och kommittéexperter ...	» 23
Bil. 2 Förslag till stadgar för Kommittén för nordisk näringsforskning ...	» 25

Utredningsdirektiven och kommitténs sammansättning.

Nordiska rådet har den 2 februari 1956 beslutat tillställa regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige en rekommendation angående samarbete inom näringsforskningen (rek. nr 14/1956). Enligt rekommendationen borde en gemensam nordisk sakkunnigkommitté undersöka

1) på vad sätt bästa möjliga samarbete kan etableras mellan de nu existerande nordiska institutionerna inom näringsforskningens olika områden, samt

2) lämpligheten av ett gemensamt nordiskt institut för näringsforskning och eventuellt även lämna redogörelse för hur ett sådant institut bör upprättas och dess arbetsuppgifter.

Nordiska rådet förutsatte att undersökningen ifråga måtte företagas så snabbt som möjligt.

I enlighet med förenämnda rekommendation ha regeringarna i Danmark, Norge och Sverige tillsatt särskilda expertkommittéer att delta i undersökningsarbetet, varjämte regeringarna i Finland och Island utnämnt vardera en expert att såsom observatör delta i detsamma.

Den gemensamma nordiska kommittén för näringsforskning består av följande medlemmar:¹⁾

För Danmark: professor dr. med. Oluf Andersen
 professor dr. phil. Richard Ege
 professor Aage Jepsen
 direktör Mogens Jul
 direktör dr. techn. A. N. Neergaard
 professor dr. med. Fritz Schönheyder
 överläkare dr. med. Erik Uhl

För Finland: professor Paavo Roine

För Island: dr. Þorður Þorbjarnarson

---

¹⁾ ang. medlemmarnas verksamhetsområde, se bil. 1.

För Norge: medicinalrådet Jon Björnsson
 professor Ragnar Nicolaysen
 stortingsrepresentant fru Rakel Seweriin
 direktör Harald Throne Holst

För Sverige: direktör L. Anderfelt
 riksdagsman L. M. Eliasson
 professor Ragnar Nilsson (kommitténs ordförande)
 byråchef L. Vogel

Kommitténs huvudsekretariat har varit förlagt hos den svenske kommitté-sekreteraren S.-Hj. Lord. Den danska delegationens sekreterare har varit N. J. Blom-Hanssen.

Kommittén har hållit två plenarsammanträden. Härjämte har hållits ett sammanträde mellan ordförande och sekreterare i de danska, norska och svenska delegationerna.

Kommittén, som ansett sig böra fästa särskild vikt vid den i Nordiska rådets rekommendation uttalade förutsättningen att undersökningen borde bedrivas skyndsamt, får härmed avlämna följande rapport, till vilken de danska, norska och svenska ledamöterna helt anslutit sig, och mot vilken de finländska och isländska observatörerna icke haft någon erinran.

II

Näringsforskning i vid bemärkelse.

Problemen omkring människans balanserade näringstillförsel och bästa sättet att tillgodose densamma tillhöra de mest centrala frågeställningarna inom medicinen och livsmedelsproduktionen på såväl råvaru- som förädlingsstadiet. Begreppet näringsforskning ges enligt kommittén i detta sammanhang en innebörd, som betonar sambandet mellan den biokemisk-fysiologiska grundforskningen och den medicinsk-kliniska forskningen, å ena sidan, och råvaruproduktion samt råvaruförädling å andra sidan.

Näringsforskningen spänner över ett mycket brett område, som innefattar problem icke bara inom human näringsfysiologi utan även rörande råvaruprodukternas kvalitet, förädlingen av råvaruprodukter för konsumtion och socialmedicinskt inriktade undersökningar med bl. a. inventering av det näringsfysiologiska tillståndet i olika landsdelar och rådgivning för dess förbättrande. Problematiken inom näringsforskningen från den bredare synvinkel som här anlagts förutsätter naturligen olika utbildning, kunskaper

och tänkesätt hos de där sysselsatta forskarna. Några måste t. ex. vara näringsfysiologer, andra måste ha sin huvudutbildning inom kemien, mikrobiologien etc. Dessa forskare ha att arbeta vid olika typer av institutioner, som inrättats för speciella forskningsuppgifter med därav betingade olikheter även i utrustningsavseende.

Inom snart sagt varje medicinsk specialitet känner man sjukdomar, som väsentligen bero på olämplig näring, och man har starka skäl för antagandet att många sjukliga tillstånd, däribland sådana som höra till vår tids betydelsefullaste folksjukdomar, vilka ännu icke äro till sitt uppkomstsätt helt kända, ha samband med näringens sammansättning. Det föreligger därför ett behov av betydligt ökad forskning beträffande dessa förhållanden. Detta har blivit särskilt trängande i våra dagar när utvecklingen medfört väsentliga förändringar i människornas kosthåll dels i fråga om kostens ursprungliga sammansättning och preparering, dels i fråga om dess variabilitet, vilken numera är mycket större än förr, något som hittills föga beaktats. I den medicinska forskningen har man kommit fram till att vid sidan av problem orsakade av undernäring och bristtillstånd även övernäring eller felnäring (exempelvis överdoseringar av vissa vitaminer och hjärt-kärlsjukdomar som övernäringssjukdomar) medför ur hälsosynpunkt farliga konsekvenser. Andra exempel på forskningsområden, som erbjuda avsevärt intresse, äro sambandet mellan kostens beskaffenhet och människans förmåga att motstå infektionssjukdomar, sambandet mellan kost och svulstsjukdomar, sambandet mellan havande kvinnors kostsammansättning och det nyfödda barnets hälsa samt sambandet mellan kostsammansättning och allmän fysisk och psykisk prestationsförmåga.

Forskningsuppgifterna inom råvaruproduktionen gälla bl. a. vegetabilie- och animalieproduktion. På vegetabiliesidan uppträda problem rörande bl. a. växtförädling och sortval, gödsling (vartill även mikroelementfrågor räknas), ogräs- och parasitbekämpning (bl. a. med tillhjälp av giftiga medel, vilkas verkningar på längre sikt äro svåra att bedöma) och övriga odlingsåtgärder samt skördemetoder. På animaliesidan avse forskningsproblemen bl. a. avel, utfodring och skötsel samt veterinära åtgärder, stallhygien och produktbehandling. Inom hela råvaruproduktionen föreligga problem rörande råvarulagring och konserveringsmetoder. Den snabba utvecklingen inom jordbruket för med sig ständigt nya problem. Sådana uppkomma till följd av ändrade driftsförhållanden, nya metoder, utvecklad mekanisering o. s. v. samt ständigt ökade krav på produktionen ur såväl kvantitativ som kvalitativ synpunkt. Inom fisket finnas forskningsproblem bl. a. i fråga om hanteringen av färsk fisk och olika metoder för konservering av fisk i syfte att erhålla bästa möjliga kvalitet och näringsvärde hos produkten. Frågan om de olika fiskslagens relativa näringsvärde samt bl. a. fiskfettets betydelse ur näringssynpunkt innefattar även väsentliga forskningsuppgifter.

Inom livsmedelsindustrien har under det senaste decenniet skett en markant utveckling, som i betydande omfattning påverkat människornas kostsammansättning. Det finns anledning räkna med att livsmedelsindustriens betydelse kommer att kraftigt öka under de närmaste årtiondena såväl kvantitativt enligt nuvarande linjer som genom att nya råvarukällor, produktionsmetoder och användningsområden för dess produkter bli tillgängliga. Fel eller förbättringar, som via industrien införs i kostsammansättningen, kunna få en betydande räckvidd. Den alltmer tilltagande omfattningen av kollektiva bespisningar vid bl. a. sjukhus, militärförläggningar och i form av skolluncher och industriluncher aktualiserar också frågan om industriellt förarbetade råvarors lämpligaste utformning ur näringssynpunkt.

I de nordiska länderna ha under de senaste decennierna utförts ett betydande antal kostundersökningar av olika typer, vilka i åtskilliga fall lett fram till förslag till och förbättring av kosthållet.

Näringsforskningen är ett medicinskt-naturvetenskapligt problem. För att nå fram till riktiga lösningar fordras en kontinuerlig samverkan icke endast mellan det egna landets forskningsinstitut på området utan även med forskningsinstituten i grannländerna och i andra länder. Även om det sedan gammalt i de nordiska länderna bedrivs omfattande och framgångsrik grund- och målforskning inom samtliga här nämnda, från varandra fristående forskningsområden, torde generellt kunna konstateras att någon direkt på människans näringsproblem inriktad kontinuerlig, samordnad forskning, som i sig innefattar de olika därav berörda delproblemen inom medicin, råvaruproduktion och råvaruförädling samt socialhygien, icke för närvarande existerar i de nordiska länderna.

III

Nationella forskningsresurser inom näringsforskningen.

I *Danmark* finnas åtskilliga institutioner som från olika utgångspunkter arbeta med näringsproblem. Bland dem må här nämnas Universiteten i Köpenhamn och Århus, Danmarks tekniska högskola och akademi för de tekniska vetenskaperna och Den kungl. veterinär- och lantbrukshögskolan. Härjämte sker viss näringsforskning vid Carlsbergslaboratoriet samt vissa statliga och privata laboratorier. På alla här nämnda institutioner försiggår såväl grundforskning, målforskning och undervisning som i några fall även viss livsmedelskontroll. Det förekommer emellertid stora variationer beträffande vilken vikt man vid institutionerna tillmäter olika delproblem inom näringsforskningens område. En år 1954 av inrikesministeriet till-

satt utredning, som hade till uppgift att överväga behovet av en kontroll under vetenskapliga former av livsmedel och njutningsmedel, har i oktober 1955 lagt fram ett förslag som innebär, att man i Danmark skulle inrätta ett Statens centrallaboratorium för livsmedelskontroll samt ett toxikologiskt laboratorium. Slutlig ställning till utredningens förslag har ännu ej tagits. Planer på ett fettforskningsinstitut föreligga även.

I *Finland* finnes vid Helsingfors universitet en professur i näringskemi samt en Näringskemisk inrättning, som utför undervisnings- och forskningsarbete rörande näringsfysiologi och födoämnen. Vid sidan av detta institut finnes för närvarande icke något laboratorium som är direkt näringsfysiologiskt inriktat. Sådan forskning bedrivs emellertid delvis även vid vissa av universitetets övriga inrättningar samt vissa av Veterinärhögskolans samt Lantbruksförsöksanstaltens avdelningar. Livsmedelsforskning bedrivs bl. a. vid Statens tekniska forskningsanstalt och Statens försöksanstalt för mjölk-hushållning. Här må även nämnas den Biokemiska forskningsanstalten.

I *Island* finnes icke någon institution, som helt eller huvudsakligen ägnar sig åt grundbetonad näringsforskning. Vissa institutioner vid Islands universitet behandla dock problem inom näringsforskningen och bedriva målforskning i anslutning härtill. I fråga om för Island säregna näringsforskningsproblem bedriva de även erforderlig grundforskning. Islands fiskeriförenings försökslaboratorium — en halvstatlig institution — arbetar med problem i fråga om behandlingen av fisk, dock icke ur biologisk synpunkt.

I *Norge* finnes vid Universitetet i Oslo en professur i ernæringsforskning. I anslutning till universitetet har inrättats Johan Throne Holst's Institutt for ernæringsforskning. Arbetsuppgifter inom näringsforskningen behandlas även vid andra institutioner inom universitet och vid Norges veterinärhögskola, Norges lantbrukshögskola, Norges tekniska högskola samt Fiskeridirektoratets forskningsinstitut i Bergen. Härjämte sker viss livsmedelskemisk forskning vid enskilda laboratorier och vid ett flertal industriföretag.

I *Sverige* finnes icke någon universitetsinstitution, som helt ägnar sig åt näringsfysiologisk forskning. Grundforskning avseende näringsproblem bedrivs i första hand vid Universiteten i Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg och vid Tekniska högskolan. Grund- och målforskning i fråga om råvaror avsedda för livsmedel pågår bl. a. vid Lantbrukshögskolan, Sveriges utsädesförening och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. Viss målforskning sker bl. a. inom olika grenar av livsmedelsindustrien. Kontroll över livsmedlen utövas av Statens institut för folkhälsan. I en i oktober 1956 framlagd offentlig utredning föreslås viss förändring av detta instituts arbetsuppgifter. Här må slutligen även nämnas Svenska institutet för konserveringsforskning i Göteborg och Statens institut för konsumentfrågor.

IV

Nationell samordning av olika resurser inom näringsforskningen.

I de nordiska länderna ha olika åtgärder vidtagits i syfte att få ett samlande organ för vissa näringsforskningsfrågor.

I *Danmark*, där för närvarande icke finnes något samordnande organ inom näringsforskningen, ha de sakkunniga som år 1955 föreslog inrättande av ett centrallaboratorium för livsmedelskontroll och ett toxikologiskt laboratorium även föreslagit inrättande av ett näringsråd, omfattande femton medlemmar, varav fem vetenskapsmän, en representant för Sundhedsstyrelsen, en jurist samt sju företrädare för livsmedelsproduktionen och en representant för livsmedelshandeln. Rådet, som skall ha till huvuduppgift att fungera som facklig-vetenskaplig rådgivare i näringshygieniska frågor i förhållande till den statliga administrationen, i första hand Sundhedsstyrelsen, må bl. a. även via Sundhedsstyrelsen framlägga förslag om upptagande av vissa forskningsuppgifter. I den mån dessa icke kunna komma till stånd med hjälp av befintliga laboratorier har rådet att avge förslag om de resurser som erfordras för forskningsuppgifternas lösning.

I *Finland* grundades år 1954 Statens näringsråd, vars uppgift är att utveckla och befordra finska folkets näring. I rådet ingå representanter för näringsforskning, medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, hemmens organisationer och vissa riksdagsmän. Rådet har fäst uppmärksamhet bl. a. vid struma- och jodfrågan, vitaminiseringen av margarin och den oroväckande ökningen i förbrukningen av fettämnen, socker och sötsaker. Rådet har även undersökt skolbespisningen och dess befordrande och börjat undersökningar angående rapsoljans eventuellt skadliga inverkningar. På rådets initiativ har grundats Centralorgan för näringsupplysning, i vilken utom rådet alla rådgivningsorganisationer för hemhushållning äro representerade. Centralorganets uppgift är att utföra upplysningsarbete enligt Statens näringsråds direktiv.

I *Island* har under de sista tio åren fungerat ett Näringsråd, vars huvuduppgift varit konsulentverksamhet för sundhetsväsendets räkning i frågor, som avse befolkningens näringsförhållanden.

I *Norge* finnes sedan år 1946 ett Statens ernæringsråd. Förutom ett starkt inslag av näringsfysiologiska experter omfattar rådet företrädare för livsmedelsproduktion, handel, konsumenter, statsdepartementen och pris-kontrollmyndigheter. Rådet fungerar som rådgivande organ i näringsfrågor och har att söka främja samarbete mellan sådana institutioner och organisationer, vars verksamhet har inflytande på eller betydelse för befolkningens näringsförhållanden. Rådet må med utnyttjande av statsanslag och andra tillgängliga medel låta utföra näringsfysiologiska undersökningar. Det åligger

vidare rådet att söka koordinera vetenskapliga och praktiska arbeten, som redan pågå eller som avses skola påbörjas inom näringsforskningen och livsmedelsproduktionen. Rådet arbetar i form av särskilda arbetsutskott. Här må även särskilt nämnas Landsforeningen for kosthold og helse, som stiftades hösten 1955 på initiativ av ett flertal vetenskapsmän. Dess uppgift är att bidra till att koordinera den näringsfysiologiska forskningen, förmedla ekonomiska bidrag till densamma samt sprida kunskap om forskningens resultat. Som ett led i föreningens verksamhet ha vissa kostundersökningar utförts. Föreningen har utgivit ett flertal trycksaker, däribland år 1956 under medverkan av vissa vetenskapsmän en bok om kosthåll och hälsa. Föreningen utger vidare en särskild tidskrift.

I Sverige inrättades under 1930-talet ett statligt Näringsråd för ärenden rörande folknäringen. Rådet skulle utgöra ett medicinskt, sakkunnigt forum och särskilt stå Medicinalstyrelsen och Nationernas Förbunds hälsovårdskommitté till tjänst med utredningar och utlåtanden. Rådet, som alltså existerar, har emellertid icke haft några aktiva funktioner på senare tid. I den mån Medicinalstyrelsen haft behov av samråd i näringsfrågor har på senare år kontakt i stället sökts med Statens institut för folkhälsan eller tillfälligt även med enskilda forskare. På enskilt initiativ ha bl. a. i Ingenjörsvetenskapsakademiens och även i Statens jordbruksforskningsråds regi symposier arrangerats i olika frågor mellan vetenskapsmän och företrädare för livsmedelsindustrien. Under år 1955 ha ett antal vetenskapsmän och företrädare för livsmedelsindustrien på enskilt initiativ lagt fram förslag till ett halvstatligt institut för näringsforskning, som avsetts skola i samarbete med andra forskningsinstitutioner bearbeta problem inom näringsforskningen.

I Danmark, Finland, Norge och Sverige finnas härjämte nationella kommittéer i och för samarbete inom den internationella Food and agriculture organization.

V

Befintlig nordisk samverkan inom näringsforskningen närallgande områden.

I anslutning till det nordiska samarbetet inom livsmedelslagstiftningen bildades år 1947 en *Nordisk metodik-kommitté för livsmedel*, som har en mycket livaktig verksamhet. Kommittén är ett rådgivande och förmedlande organ med uppgift att åstadkomma ensartad beskrivning och klassifikation av livsmedel samt att utarbeta föreskrifter för provtagning och undersökningsmetoder beträffande livsmedel. Det yttersta syftet är att åstadkomma ett

enhetligt nordiskt undersökningsförfarande. Danmark, Finland, Norge och Sverige äro representerade i kommittén. Island äger deltaga i arbetet genom observatör. Ledamöterna tillsättas av vederbörande regering eller av annan behörig myndighet. För att samordna arbetet utser den nordiska kommittén en ordförande och en generalsekreterare. Vart och ett av de deltagande länderna har en nationell underkommitté, vars ordförande och sekreterare ha att förmedla kontakten mellan kommittémedlemmarna inbördes, mellan underkommittén och generalsekreteraren och de olika underkommittéerna sinsemellan. I de olika nationalkommittéerna lika väl som i den nordiska metodik-kommittén finnas företrädare icke blott för den medicinska och veterinära hygienens utan också för livsmedelsproducenternas laboratorier och för de biologiska och kemiska vetenskaperna. Den nordiska metodik-kommittén sammanträder minst en gång om året. Arbetet försiggår i huvudsak på det sättet, att företrädare för de olika ländernas nationalkommittéer vid årsmötet planlägga arbetet för det kommande året. Man bestämmer därvid vilka arbetsuppgifter som skola upptagas till prövning samt utser inom eller utom kommittén en referent för varje ämne. Denne har att i god tid till nästa årsmöte göra en sammanställning över de viktigaste metoderna på sitt område och hans arbete bör utmynna i ett konkret förslag till prövning av en viss metod. Sedan referentarbetet diskuterats inom de olika nationalkommittéerna, översända dessa sina synpunkter till generalsekreteraren, varefter prövningsförslaget föreläggs nästa årsmöte. I regel tillsätter årsmötet en subkommitté, som diskuterar förslaget och föreslår årsmötet, att det antingen överarbetas eller att metoden med eller utan vissa modifikationer skall provas i befintligt skick. Att en metod blivit godkänd till prövning innebär, att något laboratorium — oftast det där referenten arbetar — får i uppdrag att färdigställa lämpliga prov, som utsändas till andra laboratorier och där analyseras enligt den föreslagna metoden. Då resultaten föreligga, granskas de av nationalkommittéerna och föreläggas sedan nästföljande årsmöte. Visar det sig då att allt är i sin ordning, godkänner årsmötet metoden som den nordiska metodik-kommitténs metod. De på detta sätt godkända undersökningsmetoderna publiceras genom generalsekreterarens försorg på ett av de skandinaviska språken och med engelsk parallelltext. Hittills har kommittén publicerat ett tjugotal godkända undersökningsmetoder i en sammanlagd upplaga av mer än 16 000 exemplar. Enligt den nordiska metodik-kommitténs stadgar skall varje deltagarland bestrida de utgifter, som föranledas av arbetet inom vederbörande lands nationella kommitté. Vidare bestrider varje land för sig kostnaderna för de egna delegaternas deltagande i metodikkommitténs sammanträden eller överläggningar med enskilda kommittémedlemmar eller andra sakkunniga från övriga nordiska länder. Alla andra utgifter för verksamheten, vari även innefattas kostnaderna för tryckning och utgivning av metodik-kommitténs

publikationer och driften av generalsekretariatet, fördelas med 1/5 på Danmark, Finland och Norge samt 2/5 på Sverige.

På läkemedelsområdet bedrivs nordiskt samarbete inom den *Nordiska farmakopénämnden*. Dess uppgift är att samordna de nationella farmakopékommittéernas arbete med en gemensam nordisk farmakopé som mål och att, innan detta mål nåtts, söka åstadkomma största möjliga överensstämmelse mellan de nordiska ländernas farmakopéer och officiella formelsamlingar samt tillägg till dessa. Nämnden bör vidare söka samordna utarbetandet av annan läkemedelslitteratur, till exempel av typen *Pharmaconomia Svecia*, för att även i fråga om sådan få till stånd största möjliga överensstämmelse. Den nordiska farmakopénämnden är sammansatt av representanter för nationella farmakopékommittéer i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Vederbörande lands regering eller annan behörig myndighet inom landet har enligt de för farmakopénämnden gällande stadgarna att för en mandattid av fem år utse tre ordinarie medlemmar av nämnden, däribland ordföranden i den nationella kommittén, samt högst tre suppleanter. Såväl medlemmar som suppleanter skola vara medlemmar av sitt lands farmakopékommitté. Island äger rätt att deltaga i arbetet inom nämnden genom observatör. Nämnden är rådgivande och förmedlande organ i sin uppgift att åstadkomma överensstämmelse mellan de nationella farmakopéerna, formelsamlingarna och tilläggen till dessa. I ärenden angående förslag till gemensam nordisk farmakopé har nämnden dock beslutanderätt i vad gäller innehåll i och utformning av detsamma. Sålunda fastställt förslag överlämnas till vederbörande lands nationella kommitté, som med eget yttrande överlämnar detsamma till behörig myndighet för godkännande i ursprunglig eller modifierad form. Enligt stadgarna äger nämnden hänskjuta erforderliga utredningar till kommittéer, subkommittéer eller enskilda sakkunniga. Nämnden har i mycket stor omfattning bildat särskilda arbetsteam för speciella utredningar i form av sådana kommittéer och subkommittéer. För närvarande arbetar man med den målsättningen att utarbetande av manuskript till en gemensam nordisk farmakopé skall vara avslutat till år 1960. Nämnden sammanträder två gånger årligen. Vid dessa möten äga företrädare för medicinalstyrelserna i respektive länder närvara. Härjämte må bl. a. Nordisk metodik-kommitté för livsmedel sända observatörer till nämndens möten. Nämnden utser för en mandattid av fem år en generalsekreterare och anställer arbetsbiträde åt denne. Generalsekreterarens arbetsuppgifter, arvode och övriga arbetsvillkor regleras ingående i nämndens stadgar. I fråga om kostnaderna för verksamheten gäller att varje land bestrider kostnaderna för arvodet samt rese- och traktamentsersättningar åt sina delegater i farmakopénämnden och för sådana utredningar genom subkommittéer eller experter, som de nationella farmakopékommittéerna åtagit sig. Övriga kostnader för nämndens verksamhet fördelas i approximativ proportion till

folkmängden med 1/5 på Danmark, Finland och Norge och 2/5 på Sverige.

På råvaruområdet bedrivs samarbete inom *Nordiska jordbruksforskarens förening*, som bildades redan år 1918. Föreningen har en centralstyrelse med generalsekretariat, som har ansvar för föreningens ledning och ekonomi. I vart och ett av de nordiska länderna finnas nationella avdelningar av föreningen, vilka ha egna styrelser och vars ordförande representerar avdelningarna i centralstyrelsen. Föreningen arbetar i särskilda sektioner för olika forskningsuppgifter. Statsanslag erhålles från samtliga nordiska länder för utgivande av tidskriften *Nordisk jordbruksforskning* samt *Acta agriculturæ scandinavica*, vilken senare är en vetenskaplig tidskrift med internationell räckvidd. Bidrag av statsmedel utgår till de av föreningen anordnade nordiska kongresserna. Bidraget lämnas därvid av det land där kongressen äger rum.

På förädlingsområdet märkes *Nordiska cerealkemistföreningen*, som har till ändamål att verka för samarbete och sammanhållning mellan i Danmark, Finland, Norge och Sverige arbetande cerealkemister. I detta syfte anordnas kongresser vid vilka vanligen även cerealkemister från länder utanför Norden deltaga. Verksamheten åtnjuter icke bidrag av statsmedel.

De här nämnda nordiska samlarbetsorganen ha det förhållandet gemensamt, att de samtliga regelbundet hålla konferenser, vid vilka man behandlar frågor av gemensamt intresse och utformar planer för konkreta arbetsuppgifter, som sedan för undersökning överlämnas till någon av de i samlarbetsorganet ingående nationella kommittéerna eller till särskild sakkunnig.

Vid sidan av det här nämnda nordiska samlarbetet finnas nordiska föreningar eller samlarbetsdelegationer, som i friare former behandla gemensamma problem, vilka kunna ha viss anknytning till näringsforskningen i vid bemärkelse (t. ex. Nordiska tekniskt-naturvetenskapliga forskningsdelegationen).

VI

Ställningstagande till frågan om nordiskt samarbete inom näringsforskningen.

Inom de nordiska länderna har under senare år näringsforskningen blivit föremål för ett alltmer ökat intresse. Detta har bl. a. kommit till uttryck i nyuppförandet av forskningsinstitut eller utvidgning av befintliga institutioner. Utredningar och förslag beträffande utvidgning av de nationella forskningsresurserna äro även för närvarande föremål för överbäggande i vissa av länderna. Mot bakgrund av denna allmänna tendens är det naturligt att Nordiska rådets rekommendation till regeringarna i februari 1956

angående näringsforskningen blivit mycket uppmärksammas i berörda kretsar i de nordiska länderna. Åtskilliga av kommitténs ledamöter ha på ett tidigt stadium i sina respektive länder haft anledning att undersöka förutsättningarna och det allmänna intresset för ett nordiskt samarbete i de olika alternativa former, som innefattas i rådets rekommendation. Då sålunda erforderligt inventerings- och utredningsarbete på olika nationella plan till mycket avsevärd del utförts i förväg, har det blivit möjligt för kommittén att tillmötesgå Nordiska rådets önskemål om en snabb behandling av det kommittén lämnade undersökningsuppdraget.

Kommittén har i och för utförandet av sitt utredningsuppdrag haft olika alternativa möjligheter. Antingen kunde kommittén införskaffa ingående uppgifter om näringsforskningen vid olika institutioner i de nordiska länderna och i detalj överväga på vilka punkter inom de olika forskningsområdena som en samordning och samverkan av de nordiska forskningsresurserna ter sig mest nödvändig och där utsikter till goda arbetsresultat finnas. En dylik framgångsmetod skulle emellertid i viss mån kunna leda till att man för tidigt kom in på praktiska problem för vars bedömning den inom kommitténs olika nationella delegationer representerade expertisen icke alltid skulle vara tillfyllest. En annan arbetsmetod är att taga ställning omedelbart till frågan om samarbete på detta område mellan de nordiska länderna och i händelse av ett positivt ställningstagande föreslå den lämpligaste formen för ett sådant samarbets bedrivande. Sedan de beslutande myndigheterna i respektive länder i sin tur tagit ställning till frågan om samarbete i fasta former skall inledas, kan det bli aktuellt att närmare fastställa beträffande vilka forskningsproblem ett samarbete är mest önskvärt och där för samtliga berörda länder fördelar skulle stå att vinna genom ett samgående.

Kommittén har för sin del valt att behandla det erhållna utredningsuppdraget enligt det här ovan sist angivna alternativet. I huvudfrågan om samarbete mellan existerande nordiska nationella institutioner inom näringsforskningens olika områden bör komma till stånd vill kommittén som sin enhälliga ståndpunkt deklarerat ett obetingat positivt ställningstagande. Näringsproblemen äro överallt inom den civiliserade världen föremål för en intensiv forskning. Problemställningarna äro emellertid utomordentligt komplicerade och av sådan omfattning, att de oftast icke kunna lösas av enstaka forskare eller av ett till en viss sektor begränsat forskarteam. Den allmänna uppfattningen inom hithörande vetenskapsgrenar torde vara, att det föreligger ett utomordentligt angeläget behov av att få till stånd ett samlande forum för näringsforskningen. Det är många faktorer härrörande från forskningen inom den medicinska sektorn samt råvaru- och förädlingsområdet som måste samlas och bedömas tillsammans för att man verkligen skall lyckas åstadkomma några för livsföringen direkt påtagliga resultat.

Forskningen är till sin natur desintegrativ men för det praktiska syftet målet erfordras i regel en integration av olika deldiscipliner. För att de olika specialisternas erfarenheter skola kunna utnyttjas i praktiken är det därför oftast nödvändigt att på lämpligt sätt summera och samordna desamma. Verksamheten inom näringsforskningen och de praktiska framstegen i anledning därav skulle kunna avsevärt främjas genom en målmedveten och kontinuerlig samordning av forskningsresurserna och forskningsresultaten på den medicinska sidan och på livsmedelssidan. En dylik samordning bör i första hand komma till stånd redan inom varje land för sig. De näringsfysiologiska principerna kunna visserligen väntas ha universell giltighet, men det är samtidigt ofrånkomligt, att de praktiska tillämpningarna kunna avsevärt variera mellan olika länder och olika delar av samma land. Kommittén är av den uppfattningen, att det är önskvärt, att de nordiska länderna var för sig böra söka utbygga och rationalisera sina egna inhemska forskningsresurser (jfr. sid. 21). Med hänsyn till att forskningsinstitutionerna på här aktuella delområden inom näringsforskningen arbeta med olikartad utrustning och att deras personal vanligen har olika inriktad specialutbildning kan det föreligga en viss skillnad institutionerna emellan i fråga om vilka arbetsuppgifter de ha möjlighet att taga upp till behandling.

En koordination av det forskningsmässiga arbetet inom Norden måste här vara av stor betydelse. Det är enligt kommitténs uppfattning av största vikt, att möjlighet beredes till ett fortlöpande erfarenhetsutbyte och en arbetsfördelning beträffande vissa forskningsuppgifter mellan de nordiska ländernas nationella institutioner. Det förefaller kommittén vara uppenbart, att mycket skulle stå att vinna genom ett nordiskt samarbete inom näringsforskningsområdet. Genom att skapa ett internordiskt forum inom näringsforskningen erhållas emellertid icke endast fördelarna av ett till hela Norden vidgat arbetsfält och erfarenhetsområde. Samtidigt uppstå förbättrade möjligheter för ett samlat Norden att erhålla kontakt med framstående icke-nordiska näringsforskningscentra.

VII

Förslag till Kommitté för nordisk näringsforskning.

Vid sitt övervägande av den lämpligaste formen för ett kommande nordiskt samarbete inom näringsforskningen har kommittén helt naturligt i första hand studerat uppläggningsen av arbetet inom den nordiska metodikkommittén för livsmedel och den nordiska farmakopénämnden. Båda organen äro uppbyggda efter enahanda principer. De deltagande länderna ha vardera sin egen nationella kommitté, sammansatt av representanter för berörda fackområden. Vissa ledamöter i dessa nationella kommittéer ha av

vederbörande myndighet i respektive land förordnats att deltaga i det internordiska samarbetsorganet, som i betydande omfattning arbetar genom särskilda arbetsutskott och subkommittéer. Båda dessa nordiska samarbetsorgan ha ett fast kansli med en generalsekreterare och erforderlig kontorspersonal. Varje land svarar var för sig för de egna delegaternas kostnader och bidrager gemensamt till kostnaderna för generalsekretariatet. Enligt samstämmiga vittnesmål har det internordiska samarbete, som bedrivits sedan ett tiotal år inom nämnda organ, varit mycket framgångsrikt och allmänt uppskattat inom berörda kretsar. Deras arbetsfält är visserligen förlagt till mera begränsade områden men å andra sidan inrymma dessa en sådan mångfald problem och arbetsuppgifter att arbetet i stor utsträckning måst anförtros åt specialutskott. Kommittén anser därför, att nuvarande uppläggning av samarbetet inom dessa här nämnda nordiska samarbetsorgan väl kan tagas som utgångspunkt för organisationen av det nordiska samarbete inom näringsforskningen som kommittén förordat.

Kommittén föreslår att det bildas en *Kommitté för nordisk näringsforskning*. Denna bör ha till ändamål att främja samarbetet mellan de olika institutioner i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, vilka utöva forsknings- och upplysningsverksamhet med anknytning till människans näringsbehov och dess tillgodoseende. Samarbetet skall avse näringsforskning i vidsträckt mening och omfatta såväl forskning inom näringsfysiologin och den kliniska medicinen som forskning i fråga om råvaruproduktion och råvaruförädling. Kommittén skall söka främja att forskningsresultaten bringas till allmän kännedom.

En förutsättning för ett dylikt samarbete torde vara att vart och ett av de nordiska länderna tillsätter en nationell kommitté för näringsforskning. Varje sådan kommitté bör innefatta en representant för centraladministrationen i landet samt därutöver företrädare för forskning inom näringsfysiologin och den kliniska medicinen samt råvaruforskningen och forskningen avseende råvaruförädling. Andra relevanta områden böra vidare vara representerade i kommittén i den omfattning som de olika förhållandena i respektive länder ge anledning till. Det torde saknas anledning att här ge detaljerade anvisningar på denna punkt.

Ordförandena i respektive nationella kommittéer böra tillsammans med den nedannämnde generalsekreteraren bilda ett arbetsutskott inom den föreslagna Kommittén för nordisk näringsforskning.

Den föreslagna Kommittén för nordisk näringsforskning bör arbeta enligt fasta stadgar, vartill förslag här bifogas (bil. 2). Stadgarna böra för godkännande underställas regeringarna eller annan behörig myndighet i de nordiska länder, som ha delegationer i kommittén.

Det torde icke vara realistiskt att räkna med att det skall kunna lyckas att hålla verksamheten i gång utan att någon för uppgiften lämpad person

anställes som kommitténs generalsekreterare för att främja den kontinuerliga kontakten mellan de nationella kommittéerna och låta verkställa utförandet av de beslut, som den nordiska kommittén kan komma att fatta. För att skapa en säker grundval för det här föreslagna samarbetet inom den nordiska näringsforskningen anser kommittén det angeläget att bereda densamma möjlighet att hålla ett fast, om ock i formatet begränsat sekretariat. Kostnaderna böra lämpligen fördelas enligt de grunder, som sedan gammalt tillämpas inom den nordiska farmakopénämnden och den nordiska metodik-kommittén för livsmedel.

Kommittén för nordisk näringsforskning bör sammanträda så ofta omständigheterna därtill föranleda, dock minst en gång årligen. Arbetsutskottet bör på grundval av önskemål från de nationella kommittéerna fastställa vilka ämnen som därvid skola behandlas. I sammanträdena böra deltaga representanter för de nationella kommittéerna samt av dessa kommittéer tillkallade experter inom de ämnesområden, som skola behandlas vid sammanträdet. Kommittén bör ha möjlighet att genom tillsättande av speciella expertutskott, sammansatta av personer från vederbörande nationella kommittéer eller av utanför denna krets hämtade sakkunniga, stimulera upptagandet av forskning på sådana arbetsområden, som kommittén finner angelägna, eller främja en internordisk samordning av viss forskning, som redan pågår inom ett eller flera nordiska länder.

Kommittén för nordisk näringsforskning har framför sig ett utomordentligt rikt och omfattande arbetsfält. En exemplifikation torde här kunna vara av intresse. Kommittén anser för sin del att den föreslagna Kommittén för nordisk näringsforskning bl. a. bör:

- 1) främja utväxling av erfarenheter inom grund- och målforskningen mellan de nordiska länderna och i förhållande till näringsforskningen i andra länder;
- 2) medverka till koordination på frivillig basis eller i vissa fall ge impulser till upptagandet av viss näringsforskning i Norden;
- 3) i erforderlig omfattning anordna konferenser för behandling av vissa specialfrågor. Där så befinnes lämpligt bör detta kunna ske i anslutning till möten inom andra nordiska samarbetsorgan med angränsande uppgifter;
- 4) överväga behovet av en internordisk vetenskaplig tidskrift av internationell räckvidd, i likhet med exempelvis *Acta chemica scandinavica*;
- 5) överväga önskvärdheten av en populär upplysningsverksamhet i näringsfrågor;

- 6) överväga i vad mån nämnden kan främja kunskapen om näringsforskningens rön och deras omsättande i praktiken inom industri och hushåll i form av tillfällig undervisningsverksamhet genom kurser eller utarbetandet av kurslitteratur, samt
- 7) söka främja utbyte av personal mellan olika nordiska forskningsinstitutioner.

Vid sidan av denna beskrivning av den allmänna ramen för den föreslagna nordiska kommitténs verksamhet må även framhållas att utöver de under II anförda konkreta exemplen på aktuella problem inom näringsforskningen bl. a. följande arbetsuppgifter äro förtjänta av uppmärksamhet:

- 1) undersökningar av kostvanor och andra fältundersökningar;
- 2) utarbetandet av enhetliga nordiska regler för utförande och bearbetning av kostvaneundersökningar och i anslutning härtill utarbetande av standardnormer för bedömning av näringsvärdet;
- 3) inventering och klassificering av livsmedelsråvaror enligt moderna metoder samt orientering beträffande möjligheten att framställa ersättningsråvaror;
- 4) kontinuerlig uppföljning av förändringar beträffande näringssituationen i syfte att förutse och möta svårigheter, som kunna uppkomma exempelvis i ett avspärrningsläge;
- 5) undersökningar över den industriella förarbetningen av födoämnen och därmed sammanhängande problem såsom kollektivbespisning;
- 6) utredning om vilka utbildningskrav som böra ställas på olika stadier av undervisning i näringslära, samt
- 7) utarbetande av regler för enhetlig statistik över livsmedelsförbrukningen i de nordiska länderna.

VIII

Ställningstagande till frågan om ett gemensamt nordiskt institut för näringsforskning.

Såsom tidigare framhållits har i Sverige en av enskilda vetenskapsmän och företrädare för näringslivet bildad kommitté år 1955 framlagt förslag om

inrättande av ett svenskt näringsforskningsinstitut. Förslaget utsändes på remiss till berörda svenska myndigheter och organisationer. I detsamma hade bl. a. betonats angelägenheten av att det ifrågasatta institutet skulle söka samarbeta med andra nordiska institutioner inom näringsforskningen.

Ett flertal remissinstanser uttalade sig i sina yttranden till förmån för ett nordiskt samarbete inom näringsforskningen. Två remissinstanser, Landsorganisationen i Sverige och Kooperativa Förbundet, föreslogo att man borde undersöka möjligheterna att inrätta ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut. Ungefärligen samtidigt med remissbehandlingen hade två medlemmar av Nordiska rådet i motion till rådet föreslagit upprättandet av ett nordiskt sådant institut. Enär det kan vara av intresse att i detta sammanhang känna till de motiv, som lågo till grund för förslagen om ett nordiskt institut, vill kommittén återge vad vederbörande uttalat härom.

Landsorganisationen framhöll i sitt yttrande bl. a. att det föreslagna svenska institutet föreföll alldeles för litet om det skulle ha någon möjlighet att bemästra de omfattande problemen inom näringsforskningen. En större institution på området bleve emellertid kostnadskrävande. Eftersom arbetsresultatet vore av sådan karaktär att det måste komma att äga giltighet åtminstone inom alla de nordiska länderna, föreföll det Landsorganisationen som om det vore ett lämpligt område för nordiskt samarbete. Om en utvidgad näringsforskning bedömdes ha en hög angelägenhetsgrad — mycket talade enligt LO:s uppfattning härför — och ansågs bära bedrivnas inom ramen för ett särskilt institut, ville Landsorganisationen föreslå en utredning av frågan om ett nordiskt näringsforskningsinstitut.

Enligt *Kooperativa Förbundets* mening skulle den bästa lösningen av frågan om utökning av näringsforskningen och dess intensivare bedrivande vara ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut. Ett sådant institut för samtliga nordiska länder — alltså med även Finland och Island som önskvärda medintressenter — skulle med all sannolikhet öka värdet av de sammanslagna resurserna i materiellt och personellt avseende och även verka gynnsamt för institutets utvecklingsmöjligheter. Motiveringen för förslaget vore inte bara det ideologiska intresset för ett utvidgat och fördjupat nordiskt samarbete på olika områden utan förslagets eventuella genomförande skulle, för Sveriges liksom för de övriga nordiska ländernas del, medföra avsevärda praktiska fördelar. Det ekonomiska underlaget för näringsforskningen skulle vidgas och genom de samlade erfarenheterna från det vetenskapliga och tekniska forskningsarbetet i samtliga de nordiska länderna skulle den rent vetenskapliga och tekniska forsk-

ningskapaciteten från början få en bredare bas. Resultaten av forskningsarbetet skulle kunna tillgodogöras av en samlad befolkning av 18 miljoner människor. Levnads- och näringsvanor vore i stor utsträckning desamma i samtliga de nordiska länderna, och ur denna synpunkt skulle inga hinder för ett gemensamt forskningsarbete uppstå. Förbundet ansåg det vara av största betydelse, att en undersökning verkställdes genom Nordiska rådets försorg eller genom direkt kontakt mellan statsmakterna i de olika länderna innan frågan om ett svenskt näringsforskningsinstitut upptogs till prövning av de svenska statsmakterna.

De medlemmar av Nordiska rådet, hrr Rolf Edberg och Chr. L. Holm, som i motion till rådet föreslagit upprättandet av ett nordiskt näringsforskningsinstitut framhöllo, under hänvisning till det i Sverige väckta förslaget om ett nationellt institut på området, bl. a. följande:

Enligt vår mening föreligger här en uppgift som lämpligen bör lösas på nordiskt plan. Kostnaderna för inrättande och drift av det föreslagna institutet äro icke helt obetydliga. Läggas de nordiska ländernas resurser tillsammans, synas kostnaderna emellertid icke avskräckande stora. Vi äro icke för närvarande beredda att ta närmare ställning till vilken form det nordiska samarbetet bör erhålla i ett fall som detta. Vad angår själva byggnaden kan ifrågasättas att det land, där denna skall uppföras, tar på sig utgifterna för dess uppförande. Det ligger närmare till hands att låta driften vara en nordisk angelägenhet och fördela kostnaderna för denna på de olika länderna. Personalen måste självfallet rekryteras från alla medverkande länder. De särskilda problem som uppstå med avseende å personalens avlöningsförhållanden och staternas anslagsbeviljande samt dispositionen av medlen m. m. få närmare utredas. Vi anse det ytterst angeläget att, så snart nya institutioner komma på tal, det noga överväges om de icke kunna inrättas på nordisk grund. Då vi mena att här ett fall föreligger, då ett nordiskt samgående är naturligt, få vi hemställa, att rådet måtte rekommendera regeringarna att inrätta det planerade näringsforskningsinstitutet som en nordisk forskningsinstitution.

Den svenska regeringen har i skrivelse till Nordiska rådet bl. a. gjort följande uttalande:

I de nordiska länderna torde problemen på näringsforskningsområdet i stort sett vara likartade. Vissa fördelar torde vara att vinna, om en samverkan på nämnda område kan genomföras mellan

dess länder. En möjlighet är att centralisera näringsforskningen till ett gemensamt nordiskt institut. Därigenom skulle kunna vinnas en vidgad ekonomisk ram för verksamheten. Vidare är att förmoda, att till ett sådant institut skulle kunna knytas de mest framstående forskarna i de nordiska länderna på berörda områden. Ur rationaliseringssynpunkt skulle antydda ordning innebära att ett visst dubbelarbete undviks. Även om ett nordiskt institut inte inrättas, kan fördelar vinnas genom ett nära nordiskt samarbete. Det borde undersökas huruvida inom de nordiska länderna intresse finns för en samverkan på näringsforskningsområdet, eventuellt i form av inrättande av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut. Är så fallet torde spørgsmålet närmare böra klarläggas genom en utredning, där alla de nordiska länderna äro representerade.

Det är mot bakgrund av här redovisade motiv, som man har att se det av Nordiska rådet till kommittén lämnade uppdraget att undersöka lämpligheten av ett gemensamt nordiskt institut för näringsforskning.

Kommittén har tagit upp den här angivna frågeställningen till ingående diskussion. Strävandena till nordiskt samarbete på det ekonomiska planet motiveras av att de nordiska ländernas samlade resurser genom ett samgående anses kunna få högre effektivitet. Den tanken ligger nära till hands, att man även inom näringsforskningen skulle kunna uppnå fördelaktiga resultat genom ett för de nordiska länderna gemensamt forskningsinstitut. Kommittén är medveten om att näringsforskning utomlands, särskilt i Amerikas Förenta Stater, ofta bedrives i stora enheter. I och för sig torde det sålunda väl vara möjligt att nå framgångsrika resultat genom ett centralt institut, men kommittén vill här erinra om att erfarenheterna på senare tid visat, att det finns en viss storleksgräns för dylika institut, som icke bör överskridas på grund av då uppkommande effektivitetshämmande administrativa och organisatoriska svårigheter.

Som kommittén i det föregående sökt visa, måste man i fråga om näringsforskningen ha tillgång till forskningsverksamhet inom flera, väsentligt artskilda områden. Forskningen inom vart och ett av dessa områden förutsätter specialutbildning, som icke utan vidare kan nyttiggöras inom de andra områdena. Man kan icke rimligen tänka sig att bygga upp ett näringsforskningsinstitut, som inom sig skulle kunna utöva all i sammanhanget erforderlig forskning beträffande medicinska frågeställningar, råvaruframställning och råvaruförädling. Ett näringsforskningsinstitut måste utformas så, att det baseras på möjlighet till samarbete med redan befintliga institutioner inom detta vida forskningsfält och därutöver ger utrymme för viss fortsatt forskning på grundval av de delresultat, som kunnat inhämtas från andra forskningsinstitutioner.

Det är kommitténs uppfattning, att näringsforskningsverksamheten i första hand bör utvecklas nationellt. Endast på så sätt kan på längre sikt säkerställas att sakkunniga experter i tillräcklig omfattning stå till förfogande för vederbörande lands näringsforskning och administrativa myndigheter samt för dess råvaruproduktion och livsmedelsindustri ävensom för utbildning av personal. Erfarenheten har vidare visat, att internationellt samarbete i och för sig förutsätter att de däri deltagande länderna ha erforderliga fackinstitutioner på området. Detta gäller givetvis även det föreslagna samarbetet mellan de nordiska länderna.

Härtill kommer, att det föreligger vissa olikheter mellan de nordiska ländernas kost- och produktionsförhållanden, och det är ofrånkomligt att det måste råda en viss balans mellan ett lands råvaruproduktion och landets forskningsresurser beträffande frambringandet av råvaran, dess förädling och användning.

Vid sitt övervägande av hithörande problem har kommittén för sin del kommit till den uppfattningen, att framåtskridandet inom näringsforskningen i Norden bäst främjas genom att i första hand de nationella forskningsresurserna i de olika länderna i möjligaste mån utvecklas. Kommittén anser det vidare vara angeläget att söka uppnå en ytterligare effektivisering genom ett samarbete inom näringsforskningen i Norden i sådan form, som kommittén här tidigare under VII föreslagit. Detta utesluter icke, att man i en framtid på grundval av de i denna samarbetsform successivt erhållna erfarenheterna kan finna det vara lämpligt att beträffande ett eller flera delområden inom näringsforskningen genomföra en integration i form av ett gemensamt institut. Det mycket önskvärda samarbetet inom den nordiska näringsforskningen bör enligt kommitténs bestämda uppfattning utvecklas enligt ovan angivna riktlinjer. Med detta ställningstagande inom kommittén som utgångspunkt vill kommittén sålunda enhälligt avråda från att det nu upprättas ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut.

IX

Sammanfattning.

I anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 14 den 2 februari 1956, vill Den gemensamma nordiska kommittén för näringsforskning under hänvisning till vad ovan anförts enhälligt

deklarera ett obetingat positivt ställningstagande till frågan om samarbete mellan existerande nationella institutioner inom näringsforskningen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige,

föreslå upprättandet av en *Kommitté för nordisk näringsforskning* i syfte att främja ett samarbete inom näringsforskningen i vidsträckt mening däri innefattat forskning inom såväl näringsfysiologin och den kliniska medicinen som forskning i fråga om råvaruproduktion och råvaruförädling,

rekommendera de i samarbetet deltagande länderna att för ändamålet inrätta nationella kommittéer med företrädare för centraladministrationen i landet samt därutöver företrädare för forskning inom näringsfysiologin och den kliniska medicinen samt råvaruforskningen och forskningen avseende råvaruförädling ävensom andra relevanta områden i den omfattning, som de olika förhållandena i respektive länder ge anledning till, samt

avstyrka att det nu inrättas ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut.

Helsingfors, Köpenhamn, Oslo och Stockholm i december 1956.

<i>Ragnar Nicolaysen</i>	<i>Ragnar Nilsson</i>	<i>Erik Uhl</i>
<i>Lars Anderfelt</i>	<i>Oluf Andersen</i>	<i>Jon Björnsson</i>
<i>Lars Eliasson</i>	<i>Aage Jepsen</i>	<i>Mogens Jul</i>
<i>Paavo Roine</i>	<i>Fritz Schönheyder</i>	<i>Rakel Seweriin</i>
<i>Lorentz Vogel</i>		<i>Harald Throne Holst</i>

N. J. Blom-Hanssen

Sven-Hj. Lord

Förteckning
över ledamöter, observatörer och kommittéexperter.

Danska ledamöter:

Professor dr. med. *Oluf Andersen*

Dronning Louises Börnehospital, Köpenhamn

Professor dr. phil. *Richard Ege*

Universitetets biokemiske institut, Köpenhamn

Professor *Aage Jepsen*

Hygiejnisk-bakteriologisk laboratorium, Den kgl. veterinær- og landbohøjskole, Köpenhamn

Direktör civilingeniör *Mogens Jul*

lektor ved Den kgl. veterinær- og landbohøjskole, Köpenhamn
 direktör for Slagteriernes Forskningsinstitut, Roskilde

Direktör dr. techn. *A. N. Neergaard*

Toms fabriker, Köpenhamn

Professor dr. med. *Fritz Schønheyder*

Aarhus universitet, Århus

Överläkaren dr. med. *Erik Uhl*

Sundhedsstyrelsen, Köpenhamn

D a n s k   k o m m i t t é s e k r e t e r a r e:

Fuldmægtig *N. J. Blom-Hanssen*

Inrikesministeriet, Köpenhamn

Finsk observatör:

Professor *Paavo Roine*

Näringskemiska inrättningen, Helsingfors universitet, Helsingfors

Isländsk observatör:

Dr. *Þorður Þorbjarnarson*

Isländska fiskeribyråns laboratorium, Reykjavík

Norska ledamöter:

Medicinalråd *Jon Björnsson*, Helsedirektoratet, Oslo

Förste sekretær *Holst Halvorsen*, Helsedirektoratet, Oslo

Professor *Ragnar Nicolaysen*

Johan Throne Holst's institutt for ernæringsforskning, Blindern, Oslo

Stortingsrepresentant fru *Rakel Seweriin*, Oslo

Direktör *Harald Throne Holst*, A/S Freia, Oslo

Svenska ledamöter:

Direktör *L. Anderfelt*

AB Marabou, Stockholm

Riksdagsman, lantbrukare *L. M. Eliasson*, Sundborn

Professor *Ragnar Nilsson*

Kungl. Lantbrukshögskolan, Ultuna

Jur. kand. *L. Vogel*

Chef för juridiska och administrativa byrån i Kungl. försäkringsinspektionen, Stockholm

Svenska kommittéexperter:

Docent *N. S. E. Andersson*

Stockholms läns centrallasarett, Stocksund

Professor *M. O. S. Mellander*

Medicinsk-kemiska institutionen, Göteborgs Universitet, Göteborg

Professor *B. Vahlquist*

Kungl. Akademiska sjukhuset, Uppsala

Byråsekreterare *N. F. R. Widén*

Kungl. Lantbrukshögskolan, Ultuna

Svensk kommittésekreterare:

Byrådirektör *S.-Hj. Lord*

Förslag till Stadgar
för
Kommittén för nordisk näringsforskning

1 §

Kommittén har till ändamål att främja samarbetet mellan de olika institutioner i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, vilka utöva forsknings- och undervisningsverksamhet med anknytning till människans näringsbehov och dess tillgodoseende.

Samarbetet skall avse näringsforskning i vidsträckt mening och omfatta såväl forskning inom näringsfysiologin och den kliniska medicinen som forskning i fråga om råvaruproduktion och råvaruförädling. Kommittén skall söka främja att forskningsresultaten bringas till allmän kännedom.

2 §

Det förutsättes, att vart och ett av de länder, som äro representerade i Kommittén för nordisk näringsforskning, tillsätter en nationell kommitté för näringsforskning. Nationell kommitté bör vara så sammansatt, att den innefattar en representant för centraladministrationen i landet samt därutöver företrädare för forskning inom näringsfysiologin och den kliniska medicinen samt råvaruforskningen och forskningen avseende råvaruförädling. Andra relevanta områden böra vara representerade i kommittén i den omfattning, som de olika förhållandena i respektive länder ge anledning till.

3 §

Verksamheten inom Kommittén för nordisk näringsforskning handhaves av ett arbetsutskott bestående av ordförandena i de nationella kommittéerna för näringsforskning samt den i 6 § omnämnde generalsekreteraren.

4 §

Kommittén bör i sin verksamhet bl. a. söka främja:

- 1) utväxling av erfarenheter inom här avsedd grund- och målforskning mellan de nordiska länderna och i förhållande till näringsforskningen i andra länder;
- 2) samverkan i forskningsarbetet olika nationella institutioner emellan, under förutsättning att frivilligt åtagande till dylik medverkan erhålles;
- 3) forskning i fråga om nya eller icke tillräckligt utredda problem, som av kommittén anses vara i särskild grad förtjänta av uppmärksamhet;
- 4) erforderliga kontakter mellan specialforskare i samverkan med andra av frågan berörda nordiska samarbetsorgan;
- 5) upplysningsverksamhet om näringsforskningen och dess resultat, såväl på ett vetenskapligt som på ett populärt plan;
- 6) spridandet av kunskap om näringsforskningsrön och deras omsättande i praktiken inom industri och hushåll i form av tillfällig undervisningsverksamhet genom kurser eller utarbetandet av kurslitteratur;
- 7) utbyte av personal mellan olika nordiska institutioner.

5 §

Kommittén väljer inom sig ordförande och vice ordförande, båda för tre år i sänder.

6 §

Kommittén utser en generalsekreterare för en mandattid av fem år i sänder. Övrig kanslipersonal anställs av kommitténs ordförande och generalsekreteraren. Kommittén skall utfärda instruktion för generalsekreteraren samt tillse att densamma länder till efterrättelse.

7 §

Kommittén sammanträder på kallelse av ordföranden så ofta omständigheterna föranleda, dock minst en gång årligen. Vid dessa sammanträden skola deltaga representanter för de nationella kommittéerna samt av dessa kommittéer tillkallade experter inom de ämnesområden, som skola behandlas vid sammanträdet. Kallelse skall utfärdas minst tolv veckor i förväg med angivande av de ärenden som skola behandlas.

Vid kommitténs sammanträden skall föras protokoll, angivande de närvarande, de ärenden som förevarit till behandling, föredragande i ärendena samt beslut. Protokoll justeras av ordföranden och generalsekreteraren. Vidare skall referat göras av viktigare ärenden.

Från kommittén utgående expeditioner undertecknas av ordföranden eller efter kommitténs bestämmande av generalsekreteraren.

8 §

Kommitten äger att inom sig tillsätta särskilda expertutskott.

Under förutsättning av vederbörande nationella kommittés medgivande må kommittén till sådant expertutskott även kalla sakkunnig, som icke är medlem av någon nationell kommitté.

Vid tillsättande av expertutskott bör tillses att arbetet må kunna bedrivas under så föga kostnadskrävande former som möjligt.

Ordförande i expertutskott utses av kommittén och väljes ur kretsen av kommittéledamöter.

9 §

Varje land svarar för

dels kostnader, som äro förenade med arbetet i vederbörande lands nationella kommitté för näringsforskning,

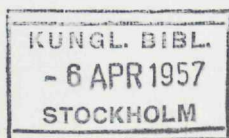
dels kostnaderna för de egna delegaternas deltagande i sammanträden med Kommittén för nordisk näringsforskning eller i av denna kommitté tillsatt expertutskott.

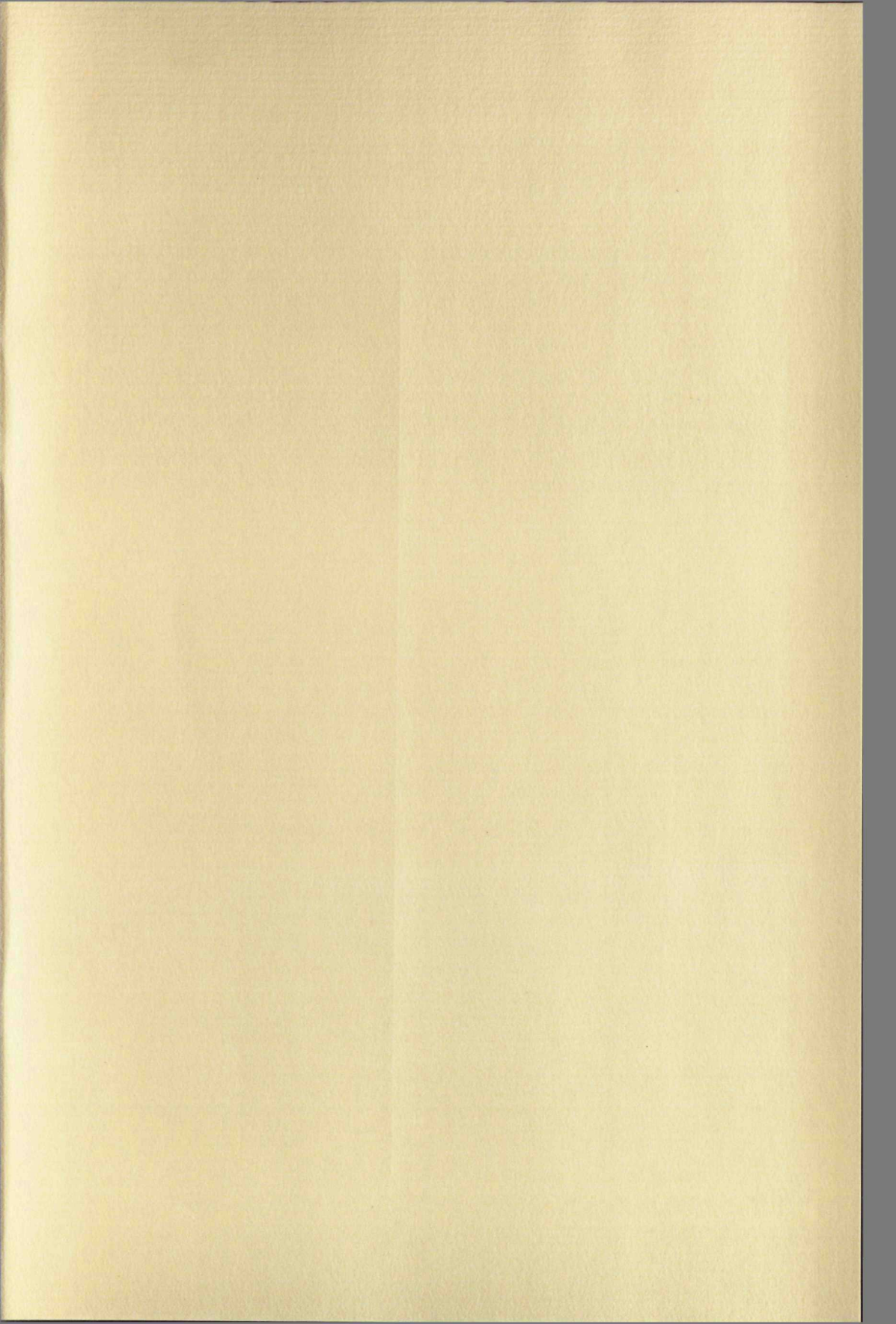
Alla övriga utgifter för kommitténs verksamhet, däri innefattat kostnaderna för generalsekretariatet, bestridas till 1/5 av vart och ett av länderna Danmark, Finland och Norge samt till 2/5 av Sverige.

10 §

Dessa stadgar skola för att bliva gällande antagas av regeringarna eller annan behörig myndighet i de länder, som äro representerade i Kommittén för nordisk näringsforskning. Ändring av stadgarna må icke ske utan medgivande av de myndigheter, vilka antagit stadgarna.

Helsingfors 1957. Statsrådets tryckeri

Statens offentliga utredningar 1957

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Hälsa- och sjukvård.

Nordiskt samarbete inom näringsforskningen. [1]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.
Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.